

[Indenrigsministeren.]

finansåret 1959-60 til finansåret 1963-64 er den samlede skattepligtige indkomst i centralkommunerne steget med 49,2 pct. og i tilsværskommunerne med 70,4 pct.; den samlede opholdskommuneskatteudskrivning er i centralkommunerne steget med 24,4 pct. og i tilsværskommunerne med 55,1 pct. Jeg er helt klar over, at de satsler, der blev fastsat dengang, og de reguleringer, der senere er blevet føjet ind, ikke kan passe med tiden i dag. Jeg vil gerne understrege, at jeg heller ikke føler, at det afløsningsstilsvær, der dengang blev lavet ved, at man pålagde den kommune, der skulle betale til centralkommunen, at betale det beløb, som erhvervsskatteydere før havde betalt, er nogen retfærdig ordning. Derfor må tiden nu være inde til, at vi finder frem til en anden ordning af dette forhold. Men der er så meget i gang — både undersøgelserne vedrørende kommunestruktur, som jeg her har nævnt, og undersøgelserne af kommunernes beskatning og byrdefordelingen mellem stat og kommune — at det vil være rimeligt at forlænge ordningen et år. Jeg vil dog gerne sige til det ærede medlem hr. Jens Chr. Christensen, at det er muligt, at et år ikke slår til; det er jo store og alvorlige problemer, vi bevæger os ind på her.

Til det ærede medlem fru Lis Mølbjerg har jeg kun en enkelt bemærkning i anledning af, at det ærede medlem sagde, at staten måske kunne overtage Sankt Hans Hospital og dermed lette Københavns kommune for en del udgifter. Jeg vil gerne gøre det ærede medlem opmærksom på, at staten betaler en meget stor del af Sankt Hans Hospitals udgifter, og jeg vil endvidere understrege, at jeg slet ikke er sikker på, at Københavns kommune er interesseret i, at Sankt Hans skal gå ind under statshospitalerne.

Jeg takker for den venlige tilslutning, de to lovforslag har fået.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Ove Hansen: Jeg foreslår, at de to lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om oprettelse af et efteruddannelsesinstitut for præster.

(Lovforslaget (nr. 53) findes i tillæg A. sp. 407, fremsættelsen i tidenden sp. 905).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Johan Nielsen: Der verserer en historie om en præst, og historier har vi så mange af. Men denne handler altså om gamle Maren, som sad og græd hver søndag i kirken. Præsten ville gerne finde ud af, hvorfor Maren græd, og en dag lykkedes det for ham at få fat på Maren ved kirkegårdslågen. Nej, Maren kunne ikke sige, hvorfor hun græd; hun var bange for, at præsten blev vred på hende. Men præsten forsikrede hende om, at det aldrig kunne falde ham ind at blive vred på nogen, som kom i kirken — dem var der ikke så mange af. Så oplod gamle Maren sit hjerte. Det var altså det, at hun og Mads havde en søn, som gik på universitetet i København og læste til præst, og hvis han ikke kom til at prædike bedre, end vor præst gjorde, var de penge givet meget skidt ud.

Den historie kom jeg i hu, da det blev fortalt mig, at jeg skulle være ordfører vedrørende dette lovforslag om efteruddannelse for præster.

Er det ikke nok, at vi uddanner folk, så de duer til deres embeder? Hvorfor i alverden skal vi efteruddanne dem? Ja, det ser ud til, at vi er kommet ind i den gænge — lærerne skal have efteruddannelse, lægerne får deres efteruddannelse, og nu har man altså fundet ud af, at det er nødvendigt for præster også at få efteruddannelse. Man kunne måske sige, at det var nødvendigt for lærerne at lære, hvordan man skal svinge et spanskrør; det har været fremme i disse dage. Men er det nødvendigt for en præst at lære at fortælle sine medmennesker, at de skal elske deres næste?

Jeg talte med Københavns biskop, Westergaard Madsen, forleden dag, og han sagde til mig: du bliver nødt til at sige, at tiden

[Johan Nielsen.]

fører det med sig; det er nødvendigt, at præster på samme måde som alle de andre lærer noget andet, noget ekstra, noget mere. Det gør jeg altså. Jeg ville imidlertid ønske, at de, der lærer at blive præster, lærte det, før de kom ind på universitetet. Jeg er selv gammel sømand. Så vidt jeg ved, er det kun det ærede medlem hr. Vivike og mig, der har sejlet foran masten i 10 år, før vi kom herind, og jeg siger om den lærdom, som Per Degn sagde om sin latin, at jeg vil ikke undvære den for 100 rigsdaler, ja, 100 til.

Der er altså nogen, der mener, at det er nødvendigt, at præster lærer noget andet og noget mere, end de kan lære ved universitetet. For mig var det, jeg lærte ved universitetet, ikke det afgørende. Det, jeg lærte ved universitetet, var det, som hjalp mig til at blive præst. Jeg tror, jeg havde kunnet klare opgaven uden at have gået der i 6 år, men det skulle altså til, og når man nu mener, der skal noget ekstra til for præsterne, så kan jeg kun anbefale det. Jeg kan anbefale det, fordi jeg ved, at vi mennesker er så forskellige. Jeg kan også anbefale det, fordi den højtærede kirkeminister går meget varmt ind for det, og jeg ved, at når kirkeministeren går ind for en ting, er det noget, som vi andre skal tage i betragtning, fordi den højtærede kirkeminister måske er et af de dygtigste mennesker, jeg nogen sinde har truffet.

Derfor vil jeg på mit partis vegne tilsige vor fulde støtte til dette lovforslag; jeg vil anbefale det, for jeg ved, at loven vil blive til gavn for præsterne.

Skov Thulesen: Venstre har allerede i finansudvalget givet tilslutning til den smukke tanke, der ligger bag J. C. Hempels legatfonds gave med henblik på oprettelse af et efteruddannelsesinstitut for præster. Vi kan derfor i princippet give tilslutning til det foreliggende lovforslag.

Jeg vil dog gerne komme med et par bemærkninger angående lovens udformning. Det er ikke noget stort og omfattende lovforslag, men fandt alligevel omtale i åbningstalen. Om det skyldes stofmangel til åbningstalen, eller det skyldes, at man måtte samle smulerne fra den kulturelle fond, skal jeg ikke kunne sige, men selv om

det ikke er noget omfattende lovforslag, finder jeg alligevel, at det institut, der foreslås oprettet, kan blive en værdifuld nyskabelse ikke mindst i en tid, hvor man taler om, at vi på forskellig måde har kulturpause. Nu mener jeg ikke, det er rigtigt, at vi har en sådan pause; men der er vel det rigtige i snakken, at der ikke i disse år tages så meget nyt initiativ i den retning.

Det påtænkte institut skulle danne grundlag for skabelsen af et folkekirkeligt kulturcentrum, som der står i bemærkningerne. Også jeg finder, at det kan være af betydning af få oprettet et sådant efteruddannelsesinstitut, bl. a. med henblik på den i fjor gennemførte lov om adgang til præstembeder for folk uden teologisk uddannelse. I øvrigt mener jeg, at instituttet nok mere bør betragtes under synsvinklen en inspirationskilde end som en egentlig efteruddannelsesinstitution; dette falder også noget i tråd med det, den socialdemokratiske ordfører var inde på. Kan det lykkes at skabe en sådan inspirationskilde, som kan blive en livsfornyer inden for dette område, ja, så ville det være en værdifuld ting, som venstre meget gerne vil støtte.

De bemærkninger, jeg ønsker at gøre om lovforslagets udformning, vedrører bl. a. § 2. Denne paragraf giver kirkeministeren bemyndigelse til at fastsætte de nærmere regler for institutionens styrelse og virksomhed, og selv om vi ikke tvivler om den højtærede ministers evne og vilje til at gøre dette på bedste måde, vil vi dog gerne i et udvalg se nærmere på, om disse regler ikke kan fastsættes mere konkret i loven. Vi ønsker også i et udvalg nærmere at drøfte, om det er rimeligt at starte denne institution, før det kan ske på mere værdig måde. Jeg skal ikke afvise, at det vil være rimeligt, men vi vil som sagt gerne se nærmere på det.

Til slut vil jeg komme med et hjertesuk i anledning af de mange fremmedord, som man har fundet det nødvendigt at anvende navnlig i fremsættelsestalen. Jeg kan nævne ord som økumenisk, eksegetisk, homiletik og kateketik. Ja, det er lige ved, at der her kunne kræves en efteruddannelse ikke for folketingets præster, for de forstår nok ordene, men for os andre stakkels almindelige mennesker, som skal sætte os ind i disse ting.

Gottschalek-Hansen: Måske vil en og anden af tingets medlemmer tænke, når jeg har afsluttet min tale, som de muligvis gjorde det, da min kollega, den ærede socialdemokratiske ordfører, havde talt: ja, det er nu meget godt, at vi får en efteruddannelse for præster.

Det er jo virkeliggørelsen af en stor og meget smuk tanke, der danner baggrund for dette lovforslag. Det er opmuntrende, at fremtrædende erhvervsfolk, der ved dygtighed og flid har skabt sig en enestående økonomisk position, finder anledning til at give testamentariske gaver til idealistiske formål, således som fabrikant Hempel og hans frue har gjort det ved det gavebrev, der er skænket kirkeministeriet. Jeg synes, at vi i den lovgivende forsamling ikke skal være karrige med at give udtryk for vor taknemlighed og glæde over, at noget sådant kan finde sted. Det er jo et udtryk for, at de mennesker, der står bag det private initiativ, og som i kraft af energi og dygtighed når store resultater, også har vilje og sind til at lade det, de har nået, komme almenvellet til gode, og det skal vi absolut være taknemlige for.

Så har kirkeministeren da benyttet denne gave som anledning til at fremsætte lovforslag om oprettelse af et efteruddannelsesinstitut for præster. Jeg havde i og for sig hellere set, at den højtærede minister havde fremsat et lovforslag om uddannelse af præster, for den uddannelse, vi har nu, minder mig mest af alt om det, der sker, når en mand vil lære at svømme og han så begynder på et brevkursus. Han kan få hele teknikken i orden, men han lærer først virkelig at klare sig i elementet, når han kommer i det, og man ser da også, at mange, specielt unge præster, får unødigt mange dukkerter. Nogen træder vande i uendelig lang tid, andre bliver ved med at flyde, men der er ikke den fremdrift, det incitament og den energi, som der måske skulle være, fordi man i sin uddannelse ikke er blevet belært på rette vis.

Jeg skal være den første til at anerkende,

at en grundig videnskabelig, teologisk basis må være en forudsætning. Det skal absolut ikke underkendes, at de forskellige teologiske discipliner alle har afgørende indflydelse for den måde, hvorpå man har mulighed for at røgte sit hverv, men det er kun teori. Jeg tør ikke sige det så stærkt som det ærede medlem hr. Johan Nielsen, men jeg er ikke helt uenig med ham i, at en præsts dygtighed og duelighed ikke i første række er udtryk for, hvor dybt hans teologiske viden stikker. Vi kan fremvise talrige eksempler på ret beskedne teologer, der er særdeles dygtige præster, og det omvendte kan formentlig også være tilfældet. Men bevares, videnskabelig kunnen og dygtighed er selvfølgelig ikke et minus; det er bare ikke nok. Vi har et pastoralseminarium. Det var, dengang jeg gik derpå, i allerhøjeste grad utilstrækkeligt og utilfredsstillende i sin funktion og sin målsætning, og jeg har ladet mig fortælle af yngre kolleger, at det er så som så med den nuværende vistnok noget forbedrede ordning.

Præstens opgaver og arbejdsområder er jo mange, og når den højtærede minister nu i sit lovforslag peger på disse ting: en systematisk orientering i tidens filosofiske og sociologiske, litterære og kunstneriske problematik som forudsætning for varetagelse af folkekirkens opgaver i det moderne samfund, ja, så er jeg enig heri, højtærede minister.

Jeg kunne måske i den forbindelse sige, at så kan den bestyrelse, der er omtalt i bemærkningerne til lovforslagets § 2, være sagligt rigtig. Den skal bestå af repræsentanter for de teologiske fakulteter ved København og Århus universiteter, pastoralseminariet og Den danske Præsteforening samt af den stedlige biskop, biskoppen over Helsingør stift, som skal være fast medlem af bestyrelsen. Det sidste synes jeg er ganske indlysende, men jeg må sige, at jeg fatter ikke rigtig, hvad der motiverer, at de to teologiske fakulteter ved henholdsvis Københavns og Århus universitet skal være repræsenteret i bestyrelsen. Alle kræfter har

[Gottschalek-Hansen.]

jo rig anledning til og mulighed for at frekventere og besøge universiteterne, gå til forelæsningserne. Jeg har aldrig nogen sinde oplevet, at trængslen om lærestolene har været så gevaldig — jo, der var for resten en enkelt periode under besættelsen ved visse grundtvigske forelæsnings, hvor der ikke var plads, men ellers er der i almindelighed endog rigelig plads i auditorierne ved de ordinære forelæsnings. De præster, som måtte hungre og tørste efter at uddybe deres teologiske viden, kunne passende søge universiteterne. Forholdet er desværre det, at i dag kan man notere, at der for Århus universitets vedkommende ikke udklækkes ret mange kandidater årlig — det er omtrentlig det samme tal, som der er lærere ved universitetet. Der var altså god plads for de præster, der ville uddybe deres teologiske viden. Man behøvede ikke af den grund at oprette et institut til efteruddannelse, for man kan bare bruge det, man har, og anvende det på en fornuftig måde.

Jeg ville sætte pris på, at de opgaver, som instituttet skal arbejde med, blev noget mere konkretiseret, og jeg håber, at den højtærede minister, hvis ikke hun kan gøre det nu i sin svartale, så eventuelt i et samråd med det udvalg, der formentlig bliver nedsat, vil kunne redegøre for det.

Jeg synes, det var værdifuldt, hvis præsterne, som altså får den teologiske viden, men en meget mangelfuld praktisk uddannelse, på dette institut kunne kontakte ældre kolleger, der havde specielle opgaver. Jeg tænker bl. a. på hospitalspræster. Det er jo noget, vi alle har bragt i erfaring, når vi i vort arbejde kommer på hospitaler, at er der noget sted, en præst kan få lov til at betyde noget — måske allermost — for mennesker, er det, når de er i den ulykkelige situation, at være ramt af sygdom eller sorg. Jeg ved meget vel, at man tit og ofte taler om, at begrebet sjælesorg er gået fra præsten til lægen, og jeg er vidende om, at mange læger med stor dygtighed og megen takt og også med rige evner forstår at hjælpe mennesker, som er i nød. Men det er ikke noget defensorat for den gerning, jeg repræsenterer, det er ikke noget forsvar for vor arbejdsopgave, når jeg vover at påstå, at der er meget brug for præsten hos mennesker, som enten er ramt af en

dyb personlig sorg, eller som er ulykkelig stedt, fordi de ligger under for en eller anden sygdom. Her er et område, hvor dette institut klart kunne gøre sin gavn.

Det samme er i øvrigt tilfældet med de fængselsopgaver, som præsten har. Ganske vist er der ved samtlige statsfængsler præster, der enten specielt har opgaven, eller præster på stedet, som har den særopgave. Men vi kommer alle — desværre kun — tid efter anden ud for, at der inden for den kreds, vi har med at gøre, er mennesker, som gerne vil se deres egen præst, hvis jeg må bruge den vending, og det vil derfor være rimeligt, at man også virkelig fordybede sig i denne særopgave.

Jeg kan nævne feltpræsterne. Den højtærede minister har gennem sit ministerium udvirket, at jeg for nylig har haft den interessante opgave at gæste Finland, Sverige og Norge for at se på ordningerne dér. Vi står jo langt, langt tilbage her i Danmark sammenlignet med de andre nordiske lande, hvad angår den specielle funktion at betjene den værnepligtige ungdom, og det er jo en talstærk mængde, der rives bort fra deres hverdag, deres hjem, deres udvikling og deres uddannelse, medens de skal tjene ved de forskellige værn og våben. Jeg vil tro, at vi også på dette felt på rent praktisk basis kunne være med til at skabe noget.

I øvrigt vil jeg gerne understrege de almindelige funktioner. Jeg har nævnt sjælesorgen. Vi kunne alle vitterligt have stort behov for på en helt anden måde, end det i alt fald i min tid var tilfældet på pastoralseminariet, at lære prædikekunst, at lære de kirkelige handlingers betydning, og hvordan disse udføres på den rigtige måde, og endelig sidst, men ikke mindst, lære administration. I den henseende synes jeg nok at præsterne ikke er alt for dygtige. De har ikke lært det, så man kan ikke forvente det af dem, og de varetager vitterligt ved civilstandsregistreringen juridiske opgaver. Det er også en juridisk opgave at medvirke ved indstiftelse af ægteskab, og man bør have den kundskab, viden og indsigt, som er en forudsætning for at kunne foretage disse handlinger, som har også juridiske konsekvenser.

Jeg er enig med den ærede ordfører for venstre, når han peger på det betænkelige i lovens § 2, hvorefter ministeren får en ret

[Gottschalck-Hansen.]

udstrakt beføjelse: „De nærmere regler for institutionens styrelse og virksomhed fastsættes af kirkeministeren.“ Jeg havde ikke nogen betænkelighed, hvis der i stedet for „kirkeministeren“ stod „Bodil Koch“, men selv om ministeren har haft jubilæum og forhåbentlig har en lang levetid — ikke som minister, det ønsker jeg ingenlunde, men ellers en mulighed for i lang tid at virke i det høje ting — så kunne der jo komme andre indehavere af dette fornemme embede, som man ville være noget betænkelig ved at give beføjelser. Jeg synes ikke, at ministre under nogen omstændighed skal have for langt et tøjslag, og man bør altid lovfæste, hvor langt deres beføjelse går. Den omstændighed, at der i bemærkningerne til paragraffen står, hvorledes ledelsen tænkes sammensat, er for mig at se ikke tilfredsstillende.

Jeg skal til slut gøre den bemærkning, at jeg synes, det er meget nænsomt og beskedent, hvis disse tal virkelig kan holde, som den højtærede minister lader omtale i bemærkningerne til lovforslagets § 3: mellem 500.000 og 550.000 kr. som engangsudgift og årlige driftsudgifter til mellem 250.000 og 300.000 kr. Mon ikke den højtærede minister er lidt for optimistisk og har været lidt for beskeden? Som finansudvalgsmedlem bliver man jo skeptiker. Jeg vil håbe og ønske, at det virkelig kan holde; det er tiltalende, og man bør befitte sig på det, men om det virkelig kan ske, derom har jeg altså min tvivl endnu.

Jeg vil gerne med disse bemærkninger sige, at mit parti er velvilligt indstillet over for det foreliggende lovforslag, men jeg vil selvfølgelig gerne, at vi ser på enkeltheder i et udvalg.

Kirkegaard: Lovforslagets tekst er kort og for så vidt også meget klar, og hvis forslaget vedtages, er den højtærede kirkeminister bemyndiget til at oprette et efteruddannelsesinstitut for præster.

Præster har efter min mening en vanskelig opgave, og kan vi derfor ved en lovgivning som den, vi her behandler, eller ved andre ændringer i lovgivningen gøre opgaven eller opgaverne lettere, vil jeg og det radikale venstre gerne være med. Mine forudsætninger for at tage stilling til dette

lovforslag er næsten udelukkende erfaringer fra rene landkommuner, og det, jeg har erfaret, går, når jeg skal sige det meget kort og i øvrigt også ganske uhøjtideligt, ud på, at en præst i og for sig godt må være noget i retning af en aristokrat; i hvert fald må han godt have en rem af huden. Jeg savner måske et udtryk for, hvad jeg egentlig mener med denne helt personlige vurdering, men der er én ting, som en præst ikke så gerne må være: han må ikke være ufolkelig, for er han det, har han for små forudsætninger for at komme i kontakt med mennesker — og det kan han ikke undvære.

Jeg er ret tilbøjelig til at tro, at det ikke ville være nogen helt ringe efteruddannelse for en præst, hvis han, efter at studiet er endt, fik lejlighed til i en periode at blive lærer ved en højskole eller en tilsvarende skole. Hvis en student er hårdt optaget af studier og af eksamenslæsning i en lang år-række, er det ikke utænkeligt, at det kan komme til at gå noget ud over hans kendskab til hans medmenneskers tilværelse i den ganske almindelige hverdag, og jeg må gå ud fra, at det sker, meget ofte endda, at en præst kommer til at arbejde i et helt andet miljø end det, han har opholdt sig i i de første 25-30 år af sin tilværelse. Måske kommer det ikke lovforslaget så forfærdelig meget ved, men jeg er altså tilbøjelig til at tro, at det er værd at overveje at afkorte en præsts studietid en smule, f. eks. med 1 år, så at der blev bedre tid til den form for efteruddannelse, som jeg har nævnt, til i en periode at hæste nogle erfaringer ved en lærergering af den karakter, som jeg var inde på. Jeg tror, at en sådan periode ville give en præst gode erfaringer. Hvad hjælper det en præst, at han har den helt store viden — vi snakker somme tider om alverdens visdom — hvis han ikke har evnen til at få folk til at forstå, hvad han tror det drejer sig om? Det gælder i øvrigt ethvert menneske, som har påtaget sig den opgave at bistå andre på et eller andet område.

Jeg går som tidligere talere ud fra, at der forestår et udvalgsarbejde, og jeg kan på mit partis vegne give tilsagn om yderst velvillig bistand i dette udvalgsarbejde. Jeg mener ikke, at vi skal gennemføre dette lovforslag, fordi staten har modtaget en gave. Det er en dårlig begrundelse; vi skal gennemføre loven, fordi vi trænger til den.

Morten Lange: Det er ganske karakteristisk, at i de mere principielle bemærkninger, adskillige af ordførerne har fremsat ved behandlingen af dette lille lovforslag, har spørgsmålet om præsteuddannelsen været i højere grad i centrum, end man måske kunne have forventet. I virkeligheden forekommer det mig at være helt naturligt, når det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen siger, at universitetet, hvad angår præsteuddannelsen, kun kan svare til en brevscole. Jeg synes, det var meget pænt sagt om universitetet, og jeg håber, at denne tendens i fremtiden må blive yderligere udbygget. Jeg tror i virkeligheden, at en naturlig udvikling vil gå i retning af, at de teologiske discipliner, som i dag studeres ved universitetet, finder deres naturlige plads ved de humanistiske fakulteter, hvor de har deres tilhørsforhold, og hvor de metoder, som i lang tid har været gængse for den humanistiske forskning, i stigende grad også karakteriserer den teologiske. Noget sådant vil naturligvis ikke betyde, at kommende præster ikke skal have universitetsuddannelse, men den egentlige præstelige uddannelse vil i så fald i langt højere grad falde uden for universitetets rammer. Vi har i forvejen et pastoralseminarium, og man har her et forslag om et efteruddannelsesinstitut. Jeg tror i virkeligheden, at en omlægning af præsteuddannelsen, som lægger, skal vi sige det egentlige moment og hele spørgsmålet om, hvad der ellers hører med til den egentlige præstegering, uden for universitetets rammer, vil være en god vej frem. Vi har måske i virkeligheden i den sidste tid bevæget os mere ad denne vej, end vi rigtig har tænkt på. Vi har for nylig vedtaget en lov om, at præster kan blive ordineret uden at have nogen teologisk eksamen — eller rettere givet udvidet hjemmel dertil — og meget tyder på, at den udvikling, jeg har skitseret, måske ligger nærmere, end man kunne have tænkt sig.

Det er min bevæggrund til at anse dette lovforslag for at pege i den rigtige retning. Jeg tror, der er en sund tendens i lovforslagets sigte. Naturligvis kan man sige — og det vil jeg gerne gøre ved denne lejlighed — at sådanne forslags gennemførelse også er afhængige af økonomien. Man kunne sikkert med rette påstå, at en lang

række andre fag i langt højere grad trænger til en systematisering og udbygning af efteruddannelsen. Man kunne jo bede om mange flere donatorer, der ville skænke større eller mindre godser, som kunne huse den slags efteruddannelsescentre. Vi behøver mange af dem. Jeg er temmelig sikker på, at staten også bliver nødt til at tage initiativet i den retning i hele udbygningen af vort undervisningssystem. Jeg skal ikke være så smålig, at jeg vil vurdere det regnestykke ud fra, om det skal koste en halv eller en kvart million kroner mere, for de øvrige efteruddannelsesopgaver har et sådant omfang, at jeg tror, at det er bevilninger af en anden størrelsesorden, der er brug for, så det skal ikke være en økonomisk skepsis, der skal få mig til at sætte mig imod dette lovforslag.

Jeg anser som sagt lovforslagets tendens for at være sund, så jeg kan, naturligvis under forbehold af, hvorledes administration o. s. v. bliver forelagt os i udvalget, give min tilslutning til, at lovforslaget må nyde fremme i tinget. Det kan måske synes, som om tilslutningen her næsten gives af et unisont folketing, men det kan selvfølgelig også være gavnligt en gang imellem at vise, at vi kan blive enige om småting, selv om vi måske ikke er enige om de principielle baggrunde, hvorpå disse sager bliver ført frem.

Bækgaard: Lovforslaget om oprettelse af et efteruddannelsesinstitut for præster kan mit parti principielt give tilslutning, da landets præster gennem privatarrangerede konventer og kursus på universiteter og arrangementer, hvor præster har diskuteret med lærere, læger og lægfolk med flere, tydeligt har vist, at de i deres daglige gerning har behov for en sådan efteruddannelse. Med den stærke udvikling, vort samfund har været og er inde i, kan det være uhyre vanskeligt for præster i de forskellige egne at have forståelse for det, der sker fagligt og kulturelt i deres sogn, såfremt de kun har deres teologiske universitetsuddannelse som grundlag, hvilket jo for de ældre præsters vedkommende ligger mange år tilbage. Det er mit bestemte indtryk, at den præst, der med kyndig viden og velunderret medleven kan deltage i det samfundsliv, der leves i et sogn, er langt bedre

[Bækgaard.]

stillet end den præst, som kun kan deltage i det, der vedrører det kirkelige. Et tydeligt eksempel udviser de præster, der virkede sidst i det attende århundrede, idet de i høj grad var med til at grundlægge den udvikling, som landbruget har gennemgået, og som har været til stor gavn for hele samfundet.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, kan de økonomiske konsekvenser ikke virke afskrækkende, takket være den gave, der i april 1962 er skænket til formålet, hvorved der sikres en ejendom, som kommer til at danne rammen om en god institution for de præster, der ønsker at supplere deres viden. Jeg vil gerne understrege ordene „supplere deres viden“, da det primære i præsteundervisningen stadig væk må ske over universitetet, selv om man nok kan have sine tvivl, om vi har de rigtige uddannelsesforhold dér i øjeblikket.

For mig at se burde alle studier, og det gælder ikke alene teologien, gøres til genstand for en nøje undersøgelse af, om ikke den egentlige studietid kunne afkortes og, som nu tilfældet bliver her, suppleres med løbende kursus og videre efteruddannelse. Det vil ikke alene betyde en stor økonomisk lettelse for de studerende, men man ville undgå, at disse ofte når helt op omkring 30 års alderen, før de forlader eksamensbordet. Ikke mindst det sidste finder jeg vigtigt at få ændret af hensyn til de studerendes videre liv og virke. Men som sagt, universitetsuddannelsen må stadig være det primære, og et efteruddannelsesinstitut må udelukkende være forbeholdt præster i embede.

Her kommer så det økonomiske spørgsmål ind i billedet: hvem skal betale vakancen? Det må blive landets stifter, men det kan den højtærede minister måske give oplysning om.

I lovforslagets § 1 gives der oplysning om de fag, der tænkes som undervisnings-emner. Jeg er glad for ordene til sidst: „folkekirkens opgaver i det moderne samfund“. Jeg vil tro, at Ydre Missions indslag i f. eks. vort forhold til u-landene er et af de emner, der må have en god plads på undervisningsplanen.

I lovforslagets § 2 gives der kirkeministerens bemyndigelse til at fastsætte regler

for institutionens styrelse og virksomhed. Dér vil jeg ligesom nogle af de andre ordførere sige, at det er vort parti meget imod, selv om vi ikke nærer tvivl om den højtærede kirkeministers gode hensigt i så henseende. Der kan komme andre ministre, som ønsker at præge institutionen i en bestemt retning, og derfor vil jeg foreslå, at bestemmelsen om sammensætningen af den bestyrelse, som det ifølge bemærkningerne til forslaget er tanken skal lede institutionen, indføres i selve loven. Kan dette ske, giver de uafhængige gerne fuld tilslutning til lovforslaget.

Kirkeministeren (Bodil Koch): Jeg er i den glædelige situation, at der til dette lille kirkelige lovforslag foreligger tilslutning fra samtlige ærede ordførere. Det vil jeg gerne takke for.

Jeg undrede mig i og for sig over, at det ærede medlem hr. Johan Nielsen stillede det spørgsmål, hvorfor der skulle være efteruddannelse, og jeg vil tillade mig at afvise den begrundelse som uholdbar, at det er, fordi jeg synes det, og så vil det ærede medlem mene, at så er det godt. Det synes jeg er for meget af det gode.

Det blev nævnt af det ærede medlem hr. Skov Thulesen, at lovforslaget trods sin lidenhed var med i åbningstalen; det var nu ikke for at stoppe ekstra stof ind, det var, fordi der efter min mening i dette lille lovforslag er et virkeligt perspektiv, noget nyt, og det var begrundelsen for, at det blev nævnt allerede i åbningstalen.

Jeg er glad for, at det ærede medlem hr. Skov Thulesen brugte udtrykket, at instituttet skulle være en inspirationskilde, for det er sådan, det er ment. Det er ment, at det skal blive et eftertankens og efterprøvelsens sted, og jeg kan ikke dele det ærede medlem hr. Gottschalek-Hansens mening, når han hævder, at præsterne kunne lige så godt gå — eller de kunne have rig lejlighed til at gå, hvis de ville — på universitetskursus. Det gælder da kun præsterne i Århus og København. Men det er noget helt andet, der skal foregå her. Det er netop værdien, at man får disse 4 måneders orlov, kommer ud af den daglige sammenhæng og det daglige arbejde og kan efterpøve sin lutherske arv stillet ansigt til ansigt med dagens problematik.

[Kirkeministeren.]

Det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen mente, at universitetsundervisningen var meget utilstrækkelig inden for det teologiske fakultet. Jeg tror ikke, det ærede medlem kan have fulgt med i, hvad der er sket med hensyn til det teologiske fakultets undervisningsformer i de sidste år. Jeg tror, han må tænke tilbage på svundne dage. Jeg var forbavset over at høre det ærede medlems argumentation, for i virkeligheden tegnede skyggen af et menighedsfakultet sig på væggen, og jeg kan ikke forestille mig, at det er dér, det ærede medlem vil hen.

Jeg forstod sådan set godt, at det ærede medlem hr. Morten Lange pegede på, at en række discipliner kunne køres over til det humanistiske fakultet, og så kunne selve præsteuddannelsen ligge et andet sted. Jeg tror imidlertid, at det er ganske overordentlig væsentligt at have dette strengt videnskabelige teologiske fakultet, hvor man lærer tankens træning. Jeg tror, det er overordentlig vigtigt.

Jeg lagde mærke til det ærede medlem hr. Kirkegaards bemærkninger om præsten, der gerne måtte være aristokrat, men ikke måtte være ufolkelig. For at være ret præst behøver man sådan set ikke andet end troens overbevisning; men jeg tror, at det er ganske overordentlig væsentligt, også i sammenhæng med dansk kulturs livskraft fremover, at vi har præster trænede i, hvad det luthersk-evangeliske er, og ganske vågne og vidende over for den kulturelle brydning i dag, og det er noget i den retning, man må håbe arbejdet på Vatelunden vil skaffe os.

Der var en enkelt af de ærede ordførere, der satte spørgsmålstejn ved betimeligheden af at starte disse kursus med det samme. Det håber jeg ikke er en mening, der vil brede sig i udvalget. Jeg mener, det er meget væsentligt, at vi kommer hurtigt i gang. I udvalget kan man naturligvis tage formuleringen af § 2 op til nærmere drøftelse.

Det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen ville have, at man skulle have praktiske fag. Det ærede medlem nævnte hospitalspræster og fængselspræster og mente, at man kunne have specielle kursus for sådanne kategorier af præster. Det står i fremsættelsen — men det ærede

medlem, der øjensynlig ikke har været så overdreven flittig i sin studentertid, har nok ikke læst fremsættelsen med tilstrækkelig energi — at det netop er meningen dels at have kursus, der hjælper præsterne med konkrete, definerbare opgaver, dels at have kursus af højt kvalificeret art. Det må gå hånd i hånd. Så må de folk, der kommer til at styre dette kollegium, finde balancen imellem den praktiske og den teoretiske efteruddannelse.

Det er muligt, at den økonomiske ramme, der her er nævnt, ikke vil vise sig at holde helt stik. Vi ved jo, at Vatelundsovertagelsen vil finde sted i en ikke nærmere bestemt fremtid. Det vil under ingen omstændigheder komme til at koste store summer, men jeg vil håbe, at Vatelundinstitutionen vil komme til at fungere med nogenlunde rimelige økonomiske midler, fordi jeg tror, der derfra kan gå en kulturel inspiration ud over landet. Det kunne jeg sådan set have lyst til at tale mere om, men det er for farligt, for så ved jeg ikke, hvornår jeg får mig selv standset igen.

Jeg vil godt ende med den betragtning, som for mig i denne forbindelse er væsentlig, at når man, som det er faldet i min lod et par gange, er på rejse i de østlige lande og ikke kan undgå at blive overvældet af den åndelige aktivitet, man møder mange steder på universiteter o. s. v., kommer man til at tænke på den vending, Grundtvig brugte engang:

„Riv løs sig rigets stænder
fra den fælles folkeånd,
da går hoved, fødder, hænder
latterligt på egen hånd.“

I de riger derude kan man måske nok sige, at den hånd, der holder stænderne sammen, er statsmagten. Men når man vender hjem til vor kristne kulturkreds med dens mærkelige fornemmelse af træthed, med dens manglende håb til fremtiden, kan man ikke undgå at stille sig det spørgsmål, om vi har misforstået det helt uundværlige gode, som det er at have et sekulariseret samfund, altså et samfund, hvor der ingen sammenhæng er mellem politisk mening og religiøs tro og den frie borgerret — om vi har misforstået dette store gode og har fået et folk, der føler sig rodløst. Jeg forestiller mig på lang sigt ud fra Vatelunden gående en debat i folket om, hvad

[Kirkeministeren.]

der er rod og stamme i vort folk, og en stadig afklaring og analyse af, hvad luthersk-evangelisk tænken har betydet for vor kulturs udvikling.

Jeg vil igen takke ordførerne og håber, at vi, selv om man naturligvis ønsker en udvalgsbehandling, hurtigt kan få dette lille lovforslag gennemført.

Johan Nielsen: Det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen, sognepræst i 13. lønningsklasse, Ridder af Dannebrog plus pluralis — så har jeg vel givet kejseren, hvad kejserens er! — bragte noget på bane før, som kalder mig herop. Han nævnede noget med feltpræster. Nu har der været hvisket i krogene i det høje ting, at der skal være nogle af folketingets præster, som meget gerne vil til Congo og holde en juleaftensgudstjeneste dér. Lad mig ramme en pæl igennem det og sige med det samme, at jeg vil meget, meget hellere til Færøerne for at holde juleaftensgudstjeneste.

Jeg har imidlertid ikke kunnet lade være med at tænke på, at der her trods alt er et problem. Der er kommet en henvendelse fra Congo om, at man gerne vil have en præst derned. Så siger jeg til mig selv: vi lever i den lutherske folkekirke, og vi ved, at Luther har sagt noget om et almindeligt præstedømme. Ved almindeligt præstedømme forstår jeg, at hvor der ikke er nogen til stede, der er bedre end det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen og mig — jeg mener med vor uddannelse, vort kald for øje — så kan enhver anden være præst. Derfor vil det for mig kun være naturligt, at den mand, som er leder i Congo — jeg ved ikke, om han er general, oberst eller major, jeg har ikke forstand på den slags ting — burde kunne få en beføjelse til at virke som præst. Jeg ville meget gerne forære ham et sæt kjole og krave, hvis det var det, det kom an på. En mand, som har magt til at stå over for soldaterne til daglig og holde dundertaler, måtte også kunne sige de små beskedne ting, som det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen og jeg siger: I skal være gode ved hinanden. Du skal elske din næste som dig selv. Derfor vil jeg meget gerne rejse det spørgsmål her over for den højtærede kirkeminister: var der ikke mulighed for, at man kunne give

lederen i Congo — jeg ved som sagt ikke, hvad han er, om han er general eller major — beføjelse til at virke som præst?

Jeg nævnte før, at jeg har været sømand, og dér var det jo sådan, at vor skipper hver søndag samlede hele mandskabet til en gudstjeneste. Han skrev ikke prædikenen selv, han læste en prædiken af Vilhelm Beck, Moe eller Grundtvig, eller hvem det kunne være, og vi sang salmer. Vi sad dér 25 mand i lukafet, og vi var glade for det. Måske den største glæde var, at vi var fri for at arbejde den dag, at vi kunne hvile os, men altså: vi var glade for det.

Hvis der er sådan en inderlig trang hos den, der leder vort militær i Congo, til at der skal holdes en gudstjeneste, hvorfor giver man ham så ikke en beføjelse til at lede den selv? Jeg tror, at jeg kunne have ledet en gudstjeneste, selv om jeg var dumpet til en eksamen.

Formanden: For en ordens skyld gør jeg opmærksom på, at forretningsordenen ikke hjemler adgang til at anvende titler under omtale af andre medlemmer af tinget.

Gottschalck-Hansen: Jeg skal i henhold til forretningsordenen holde mig til lovforslaget, idet jeg gerne vil sige, at når jeg nævnte begrebet feltpræster, var det nu i relation til en af de arbejdsopgaver, som passende kunne løses på Vatelunden.

Den højtærede minister er jo af os alle både beundret og kendt for sit klarsyn. Jeg blev derfor lidt bekymret, da det syntes, som om kirkeministeren nu pludselig så spøgelse. Ministeren kan da vist næppe mene — jeg tror heller ikke, kirkeministeren selv troede derpå — at jeg i min vildeste fantasi kunne drømme om et menighedsfakultet. Fri os fra det onde! Noget sådant ville jeg meget, meget nødig være med til, og jeg kan berolige den højtærede minister med, at efter min mening bør det være en stringent, objektiv uddannelse, man teologisk får i et rent videnskabeligt institut, som universitetet i så henseende er; men det ændrer ikke noget ved mine bemærkninger om de andre sider, der danner baggrunden for præstens gerning.

Jeg vil gerne spørge den højtærede minister — og der er dog noget meget vigtigt i dette spørgsmål —: hvad vil ministeren

[Gottschalck-Hansen.]

gøre for at sikre den rette anvendelse af Vatelunden? Der findes formentlig i dette land præster, som er meget levende, meget interesserede, som søger at dygtiggøre sig teologisk og i praksis på de forskellige områder. De vil formentlig melde sig. Men hvad med alle dem, som er mindre aktive, mindre interesserede, mindre modtagelige for inspiration, dem, som måske netop har behov for en efteruddannelse? Vi kan formentlig ikke ved lov vedtage, at de mennesker, som efter en provsts eller biskops indstilling trænger til en åndelig make up, skal på Vatelunden. Det kan vi jo ikke. Det er et af de store problemer, som melder sig ved denne sag.

Jeg har for en af mine mange synders skyld medansvar for Marienborg; det er jo ikke mærkeligt, at man er noget ængstelig og noget bekymret. Jeg vil derfor med meget stor interesse imødesee, hvad den højtærede minister kunne meddele mig af garanti for, dels at Vatelunden bliver anvendt, dels også for at den bliver anvendt af de rigtige mennesker og på rette vis.

Kirkeministeren (Bodil Koch): Det ærede medlem hr. Johan Nielsen nævnte Congo-problemet. Det kan jeg dog vist undlade at tage op her. Løsningen efter den her antydede linje ligger ude i det ejendommelige vadehav mellem det biskoppelige og det ministerielle embede. På dette område har jeg lært at fare med forsigtighed, og her må svaret så standse.

Jeg er fuldstændig klar over, at det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen ikke personlig ville være tilhænger af et menighedsfakultet; men at skyggen lå over de bemærkninger, der blev gjort, synes jeg er ganske givet.

Jeg kan ikke give nogen form for garanti med hensyn til Vatelunden. For det første ved jeg ikke, hvem der er de rigtige mennesker. Jeg kunne tænke mig, at mange gange ville nogen, jeg syntes var de rigtige mennesker, være nogen, som andre syntes var de meget urigtige mennesker. Jeg har heller ikke rigtige meninger. Men jeg håber, at det simpelt hen må blive — skal vi ende med det patetiske udtryk — et åndeligt værksted derude.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Johan Nielsen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om anlæg af en tunnelforbindelse under Limfjorden ved Ålborg med tilsluttende motorvejsanlæg har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 19. november kl. 14³⁰ med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen. (Om erhvervsskattens ophævelse)

og

forslag til lov om ændring af lov om erhvervsskattens afløsning i visse kommuner m. v.

2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om oprettelse af et efteruddannelsesinstitut for præster.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om nedslag i skatteansættelsen for folkepensionister m. fl.

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om rigsretten.

[Formanden.]5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om valg til folketinget. (Vederlag for folketingets medlemmer) [af Gustav Pedersen m. fl.].

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om statsstøtte til musik-konservatorier.

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om salg af skind og huder ved offentlig auktion.

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets øvrige møder i den følgende uge.

Mødet hævet kl. 14⁴⁰.

23. møde.

Tirsdag den 19. november kl. 14³⁰.

Formanden: Medlemmer af folketinget Arne Larsen, Morten Lange, Aksel Larsen, Kai Moltke og Skræppenborg-Nielsen har meddelt mig, at de ønsker mundtligt at fremsætte:

Forslag til lov om oprettelse af en boligfond.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen. (Om erhvervsskattens ophævelse)

og

forslag til lov om ændring af lov om erhvervsskattens afløsning i visse kommuner m. v.

Valgt blev: *Ove Hansen, Albertsen, Holger Eriksen, Egon Jensen, Kai Jensen, Peter Nielsen, P. A. Rasmussen, Retoft, Axel Sørensen, Jens Chr. Christensen, Foged, Thisted Knudsen, Ejner Kristensen, Asger Jensen, Poul Møller, Weikop og Lis Mølbjerg.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om oprettelse af et efteruddannelsesinstitut for præster.

Valgt blev: *Johan Nielsen, Bladt, Gerholm, Gorrsen, Qvist Hansen, Aage Knudsen, H. Larsen (Bjerre), Elna Syvertsen, Kirkegaard, Skov Thulesen, Vagn Bro, Damsgaard, Østergaard, Gottschalck-Hansen, Baaga, Edv. Jensen og Morten Lange.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om nedslag i skatteansættelsen for folkepensionister m. fl.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 35) findes i tidenden sp. 971).

Der var stillet følgende ændringsforslag: Af *finansministeren:*

Til § 1.

I sidste punktum erstattes „3.000 kr.“ med: „3.500 kr.“.

Bemærkninger til ændringsforslaget.

For at sikre, at personer, som alene har folkepension at leve af, får den fulde fordel af den foreslåede forhøjelse af maksimalindtægten, foreslås det at forhøje overgrænsen for nedslaget fra 3.000 kr. til 3.500 kr. Ændringen vil navnlig få betydning i kommuner med lave personfradrag og høje beskatningsprocenter.

Finansministeren (Poul Hansen): Jeg vil blot henlede opmærksomheden på det stil-